

ANG**Bayan**

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Tuig XL No. 22
Nobyembre 21, 2009
www.philippinerevolution.net

Editoryal

Pagbato sa Hacienda Luisita, inspirasyon sa bilog nga pungsod

Ang paghimakas sa Hacienda Luisita Inc. (HLI) nagaserbi subong nga simbolo sang pagbato sa pyudalismo kag para sa tunay nga repormang agraryo sa idalom sang masobra isa ka gatos ka tuig nga paghari sang mga daan kag bag-ong daku nga agalon nga mayduta. Dakung inspirasyon ini sa pagpasulong sang interes sang pumuluyo kag paghimakas para sa mayor nga kaundan sang bag-ong demokrati-kong rebolusyon: duta para sa mga wala duta. Ginatuga sang sitwasyon sa Luisita ang mas madamo kag mas paborableng oportunidad para sa pagsulong sang rebolusyunaryong hublag kag inaway banwa.

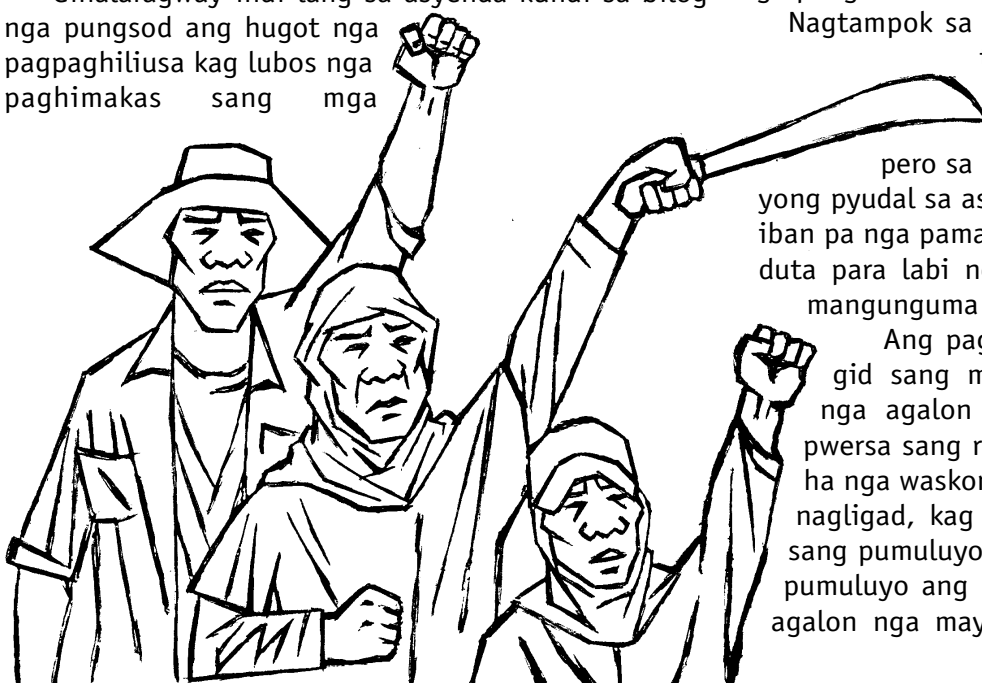
Ginalaragway indi lang sa asyenda kundi sa bilog nga pungsod ang hugot nga pagpaghiliusa kag lubos nga paghimakas sang mga

mangunguma kag mamumugon sa uma sa asyenda para isulong ang tunay nga repormang agraryo kag waskon ang pyudal nga monopolyo sa duta. Ginapakita ang dalayawon nga kaisog, kusog, kag ang aktibong pagpursiger sang pumuluyo sa asyenda sa pihak sang tuman nga disbentaha kag sa atubang sang pagpanip-lang, pagpang-ipit kag kalakasan sang daku nga agalon nga mayduta kag ginagamit sini nga mga pwersa, ahensya kag resorsa sang reaksyunaryong estado.

Ang mga tampok nga sitwasyon sa HLI ang naghatag sa paghimakas sang dugang nga timbang sa pulitika kag malapad nga implikasyon sosyo-istoriko sa bilog nga pungsod.

Nagtampok sa pagbato sa asyenda ang pagkapalit sang *stock distribution option* bilang tuso nga porma sang kuno pagpatuman sang reporma sa duta, pero sa matuod pagpadayon sang monopol-yong pyudal sa asyenda. Ginapatampok man sini ang iban pa nga pamaagi sang daku nga agalon nga mayduta para labi nga ipiton kag paantuson ang mga mangunguma kag mamumugon sa uma didto.

Ang pagbato sa asyenda ginapatampok pa gid sang masaker nga ginsabwag sang daku nga agalon nga mayduta kag mga pasistang pwersa sang reaksyunaryong estado sa pagtinguha nga waskon ang welga nga lima ka tuig na ang nagligad, kag ang wala nalingkang nga pagbato sang pumuluyo didto. Husto lang nga sukton sang pumuluyo ang rehimeng US-Arroyo, ang daku nga agalon nga mayduta nga pamilya Cojuangco kag

**Mga tampok
sa isyu nga ini...**

**Kasaysayan
sg Hacienda Luisita**
PAHINA 5

**Lider-mangunguma
sa Bikol, ginpatay**
PAHINA 7

18 armas, naagaw
PAHINA 11

Aquino, kag ang gingamit nila nga mga pasistang pwersa sa pagtapna kag pagmasaker sa mga welgista sa asyenda sang Nobyembre 16, 2004. Sa amo man, husto ang mabaskog nga pagkundena sa pamilya Cojuangco kag Aquino sa pila ka dekada nila nga mabaskog nga pagpanghimulos kag pagpamigos sa mga mamumugon kag mangunguma sa Hacienda Luisita.

Ang wala nagauntat nga pagbato sang pumuluyo sa asyenda padayon nga nagaserbi nga inspirasyon sa mga mangunguma kag iban pang imol, ginahimuslan kag ginapigos nga pumuluyo. Pinasahi ang natabo nga welga sa Hacienda Luisita sa lapad kag sakop nga nalabot sini nga paghiliusa, pagtinguha, mga sakripisyo kag mga kadalagan.

Nabilog kag napasanyog pa ang pinakamalapad nga paghiliusa kag ululupod nga pagbato sang mga mamumugon sa uma kag mamumugon sa sentral, lubos nga napahulag ang mga pamilya kag komunidad nila kag nahabig ang malapad nga suporta sang mga demokrati-kong pwersa kag pumuluyong Pilipino. Nagserbi ini nga makagagahum nga armas sa pangpulitika nga

pagpukaw kag pagpamuklat sa malapad nga masa nga ginapigos kag ginahimuslan.

Nangin lubos nga welgang bayan ini nga nakasustenir sang daku nga piket kag sarisari nga porma kag daku nga suporta nga mga aksyon kag protestang masa tulad sang mga rali sa karsada, barikada kag kumprontasyon. Naparalisa sini ang asyenda kag sentral sa sulod sang sobra isa ka tuig kag epektibo sini nga ginpaslaw ang lain-lain nga maniobra kag pag-atake sang daku nga agalon nga mayduta kag mga gaway sini, lakip ang pagmasaker, paliwat-liwat nga pagpamatay kag pagtinambak sang mga armado nga pasistang tropa sa piket-layn kag mga baryo sang asyenda.

Lampas pa sa welga, napalapad sang pumuluyo sa asyenda ang inisyatiba, pamaagi kag pleksibilidad sa ila paghimakas kag lain-lain nga porma sang direkta nga paginsister sang kinamatarung sa duta kag pangabuhian. Tampok diri ang pagbato sang mangunguma kag mamumugon sa uma sa ululupod nga pagtalauma nila sang duta sang asyenda para sa padayon nga pagduso sang ila kinamatarung sa duta kag pangabuhian. Ginahimo

nila ini samtang sa kainiton pa sa pagpakig-away sa dalok kag mapintas nga agalon nga mayduta.

Nahibal-an sang mga mangu-nguma kag mamumugon sa uma sa asyenda nga ang mas malawig, mas masangkad, mas marikot kag mas mapanghangkat pa nga paghimakas amo ang para sa tunay nga reporma sa duta. Labi nga ginpamatud-an ini sang daku nga agalon nga mayduta nga pamilya Cojuangco nga halin sang una wala sila sang plano nga buy-an ang asyenda. Nagalaum sila nga bunga sang malawig nga dislokasyon sa pangabuhian sang mga mamumugon sa uma kag sa tunga sang lain-lain nga taktika sang pagpaniplang, pagpangtungang kag pagpang-ipit, madis-organisa kag ulihi magguba ang kusog sang nagahiliusa nga pumuluyo sa sulod sang asyenda kag ang suporta sa ila.

Nagapabilin nga hugot ang kinahanglanon nga pabaskugon pa ang hilikuton sa pulitika kag organisasyon, paayuhon pa ang mga taktika sa pagbato kag makuha ang malapad nga suporta sang pumuluyo para padayon nga nakahanda sa malawig kag mabudlay nga paghimakas. Dapat mas pabaskugon kag himuon nga mas sustenido ang hilikuton nga pagpadalom kag pagpalapnag sang mga halambalanon sa asyenda kag pagbato sang mga mamumugon sa uma kag mamumugon sa asyenda, kag tinguhaon ang pagpalapad sang suporta sa ila.

Ang pagbato nga ini indi lang iya sang mangunguma kag mamumugon sa uma sa asyenda, kundi pagbato sang tanan nga mga mangunguma kag mamumugon sa uma kag sang bilog nga pumuluyo nga Pilipino.

Dapat maid-id nga bantayan ang mga padihot kag maniobra sang pamilya Cojuangco kag kasangkapan nila nga mga pasistang pwersa kag resorsa sang reaksyunaryong estado, kag pasanyugon ang mga taktika batuk sa ila.

AB

Tuig XL No. 22 Nobyembre 21, 2009

Ang *Ang Bayan* ay ginabantala sa lengwaheng Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles.

Mahimo ini i-download halin sa Philippine Revolution Web Central nga makit-an sa:

www.philippinerevolution.net

Nagabaton ang *Ang Bayan* sg mga kontribusyon sa porma sg mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sg mga puna at rekomendasyon sa ikauswag sg aton pahayagan. Malab-ot kami paagi sg email sa:

angbayan@yahoo.com

Kaundan

Editorial:

Pagbato sa Hacienda Luisita	1
Pagpugong sa pagtalauma	3
Ika-5 tuig anibersaryo sg masaker	4
Kasaysayan sg Hacienda Luisita	5

Lider-mangunguma, ginpatay	7
Mga paglapas sa EV	7
Pagmombrar kay Gonzales	10
Barkong LAKAS-KAMPI, palugdang	10
18 armas, naagaw	11
Bihag nga militar, ginhilway	11
Pagpamatuk sa Laiban Dam	12

Balita	13
---------------	-----------

Ang *Ang Bayan* ginabantala duha ka beses kada bulan sg Komite Sentral ng Partido Komunista ng Pilipinas

Batuk sa pagpugong sa pagtalauma

Napaslawan ang pamilya Cojuangco sa plano sini nga palayason ang mga residente sang Hacienda Luisita. Bunga ini sang madinalag-on nga ululupod nga paghulag sang mga residente para iduso ang kinamatarung nila nga magpabilin sa asyenda kag padayon nga mag-uma sang duta nga madugay na dapat ipanagtag sa ila. Suno sa Unyon ng mga Manggagawa sa Agrikultura (UMA), ang subong nga pag-uma sang mga mangunguma kag mamumugon amo ang nagabuhi sa 1,676 residente sa 10 barangay nga sakop sang asyenda: Malapacsiao (244.5 ektaryas), Asturias (209.93 ektaryas), Bantog (258 ektaryas), Cut-cut (275.9 ektaryas), Balite (153.4 ektaryas), Mutrico (248 ektaryas), Pando (163 ektaryas), Texas (140 ektaryas), Pasajes (60 ektaryas) kag Parang (51.5 ektaryas).

Isa ka *memorandum* ang ginpagwa sang Hacienda Luisita (HLI) sang Disyembre 18, 2008 nga nagapauntat sa mga residente sa pag-uma sa asyenda kag lubos nga nagapalayas sa ila diri. Ginpagwa ini isa ka adlaw pagkatapos ipasar sang Kongreso ang isa ka tingub nga resolusyon nga nagapalawig sa CARP kon sa diin boluntaryo na lang ang pagpasakop sang mga agalon nga mayduta sa repormang agraryo (untaton na ang pwersahan nga pagbakal sang gubyrno sa mga kadutaan nga dapat ipanagtag).

Sa nasambit nga *memorandum*, ginpaabutan ang mga mangunguma nga sa paglab-ot sang Oktubre 30, 2009 dapat samad na ang tanan nga gintanom nila sa asyenda kag makahalin na sila sa lugar. Suno sa *memorandum*, ang mga pwe-de magpadayon sa pag-uma sang duta sang asyenda amo ang nagparehistro anay sa HLI bilang mga "lehitimo nga benepisyo" sa kundisyon nga hayag nga magdeklarar sila sang pagpasugot sa is-

kema nga *stock distribution option* (SDO). Halos tanan wala nagsapak sa *memorandum* kag ang pila nga nagparehistro amo ang mga tagaguwa nga ginpasulod sang mga Cojuangco sa asyenda para magpanggamo sa kubay sang mga mangunguma diri. Bangud sini, gin-atras sang HLI ang dedlayn sa Nobyembre 15. Wala gihapon ini ginsunod sang mga mangunguma nga padayon sa hugot nila nga paghiliusa, kag sa pagpabilin kag pagtalauma sang duta sa asyenda. Samtang, padayon ang ila mas malawigan nga paghimakas para sa tunay nga reporma sa duta.

Ang ululupod nga pagtalauma sang mga mangunguma kag mamumugon sa uma sa duta nga anay ginatamnan sang tubo direktang aksyon sang

masa para iduso ang kinamatarung sa duta kag trabaho. Ang bunga sang ila pagtalauma amo ang ginakabuhi nila kag ginahalinan sang dugang nga gastos sa piket sang kainitan sang welga. Ini ang padayon nga nagabuhi sa ila sa atubang sang mahigko kag madugo nga pamaagi sang mga Cojuangco para ipiton kag mapalayas sila.

Direktang nakaangot ini sa isyu sang duta kag nagapatampok sa halambalanon sang tunay nga re-

porma sa duta. Sa sini, direktang naduso sang masa, base sa tumalagsahon nga kusog sang paghiliusa kag pagbato nila kag malapad nga suportang gin-angkon nila, ang kinamatarung sa duta kag trabaho lampas sa makitid nga ginatugot kag ginatanyag nga paltik nga reporma sa duta.

Labi ini nga nagpalig-on sa ila paghiliusa kag pagbato. Indi basta makakas sa paminsaron sang masa ang madalom nga gin-ukit sang ululupod nga pagbato kag organisadong inisyatiba agud ipamilit ang ila demokratikong kinamatarung sa duta kag pangabuhian sa baylo nga magsalig sa kaluoy kag limos sang agalon nga mayduta kag reaksyunaryong estado.

Ang kumplikadong taktikal nga relasyon sang pagduso sa ligal nga paghimakas samtang wala nagapalimita sa makitid nga latid sang layi sang paltik nga reporma sa duta labi pa gid nga nangin sensitibo. Ini bangud ang pangontra nila isa sa labing impluwensyado nga pamilya sang agalon nga mayduta, kag ang halambalon sang SDO kag aplikasyon sang reporma sa duta sa mga komersyal nga plantasyon labing kritikal nga isyu para sa mga bagong tipo nga agalon nga mayduta, ang pinakapoderoso nga bloke sang mga agalon nga mayduta.

Bisan pa man, maathag sa mga mangunguma kag mamumugon sa uma nga wala nagatapos sa pagtalauma ang ila pagbato kag ini kabahin lang sang ila paghimakas. Gilayon nga pangtaytay-gutom kag pagpabaskog sang kubay ang katuyuan sang ila paghimakas nga pagtalauma. Kadungan sini, nahibal-an nila nga sekundaryo ini sa ila paghimakas unyon kag pangpulitika kag nakabulig sa pagsustenir, labi nga pagpasulong sang kampanyang masa batuk sa SDO kag nagapadayon nga pangunahon nga pagbato nila para sa tunay nga reporma sa duta.

AB

Ika-5 anibersaryo sang masaker sa Hacienda Luisita, gindumdum

Naglunsar sang serye nga mga paghulag ang mga mamumugon kag mangunguma sang Hacienda Luisita kag mga tagasuporta nila para dumdumon ang ika-lima nga anibersaryo sang masaker sa asyenda nga natabo sang Nobyembre 16, 2004. Ginpangunahan ini sang United Luisita Workers' Union (ULWU) kag Alyansa ng Manggagawang Bukid sa Asyenda Luisita (AMBALA).

Upod ang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas kag iban pa nga supporter, nagpiket sang Oktubre 30 ang mga myembro sang ULWU kag AMBALA sa atubang sang Jose Cojuangco and Sons Building sa Makati, ang hedkwarters sang pamilya Cojuangco. Ang adlaw nga ini ang una nga dedlayn para sa pagpauntat sa pagtalauma sang duta kag pagpalayas sa mga mangunguma kag mamumugon sa uma sa asyenda. Bangud sa kabaskog sang pagpakamalaut, napilitan ang mga Cojuangco nga palawigon ang dedlayn tubtub Nobyembre 15.

Isa pa ka rali ang ginhiwat sa Mendiola sang Nobyembre 6 kon sa diin ginpanawagan sang mga nagprotesta ang pagbasura sa Comprehensive Agrarian Reform Program with Extension and Reform. Ang bag-ong programa indi lang nagpalawig sa paltik nga CARP kundi nagpalain pa ini bangud direktang ginhimo nga bo-luntaryo na lang ang implementasyon sang repormang agraryo. Ginkastigo man nila si Gloria Arroyo sa wala-aksyon niya sa natabo nga masaker.

Isa ka *caravan* man ang ginpangunahan sang partido Anakpawis upod ang iban pa nga progresibong organisasyon sang Nobyembre 12-16. Naglab-ot sa 100 salakyan ang nagpasakop sa uli-

hing bahin sang *caravan* halin sa upisina sang Department of Agriculture sa Elliptical Road sa Quezon City pakadto sa Hacienda Luisita sa Tarlac sang Nobyembre 16 kag didto nila gindumdum ang masaker. Kabahin ang paghulag sang pangkalibutanon nga adlaw sang protesta kontra sa pagpangtapna sa unyonismo sang mga mamumugon.

Paglab-ot sa Hacienda Luisita, ang *caravan* ginsug-alaw sang mga mangunguma kag mamumugon sa uma sang asyenda. Nagmartsa ang 2,000 nga nagaprotesta sa Gate 1 sang Central Azucarera de Tarlac nga amo ang gintabuan sang masaker. Ginpugpog nila ang tarangkahan. Pagkagab-i naglunsar sila sang kultural nga palaguwaon. Ginpanawagan nila ang hustisya kag duta para sa mga mangunguma.

Suno kay Renato Reyes, Jr., pangkabilugan nga sekretaryo sang

Bagong Alyansang Makabayan (BAYAN), "Ang rehimeng Arroyo,

paagi sa Department of Labor, kag ang Armed Forces of the Philippines kag Philippine National Police, upod ang maneydsment sang Hacienda

Luisita amo ang responsable sa trahedya sang Nobyembre 16, 2004. Indi naton makalimtan kag di naton dapat kalimtan ang ila nagapadayon nga salabton."

"Ang Hacienda Luisita amo ang simbulo sang kapaslawan sang nagaluntad nga gubyerno, halin sa rehimeng Aquino tubtub sa subong, nga resolbaron ang problemang agraryo nga naga-uk-ok sa bilog nga pungsod. Ang Hacienda Luisita isa lang sa madamo nga daku nga kadutaan sa pungsod kon sa diin nagapabilin ang kontrol sang daku nga agalon nga mayduta kag ang paghimulos nila sa mga mangunguma," siling ni Reyes.

May espesyal nga papel ang pagbato sa asyenda labi na nga isa sa mga eredero sini, si Sen. Benigno "Noynoy" C. Aquino III ang isa subong sa mga nagahandum nga mangin presidente sang pungsod. Indi basta nga hambalon niya nga gamay lang ang parte niya kag sang pamilya niya sa asyenda. Siling niya, 4% lang ang propyedad sang iya pamilya diri. Pero ang ginatago sini ang padayon nga pagsuporta ni Aquino sa nagapadayon man nga interres sang bilog nga pamilya nga hugot kontrolon ang asyenda.

Ginarason niya nga tuman kadamo ang mga mangunguma kag mamumugon sa uma samtang gamay lang ang nabilin nga duta sang asyenda. Gani indi kuno mahimo mapanagtag ang duta sa asyenda sa mga nagatalauma sini. Sa baylo, plano niya nga ibaligya na lang ang duta kag ipabilin ang asukarera.

Ang matuod, daku pa ang duta nga pwede ipanagtag pero hungod ginapagamay ini sang Cojuangco. Mayor nga ginaasikaso sang pamilya sini sa nagligad nga tinuig ang pagbaligya, pagpaarkila, pagbaylo-gamit sang tuman kadamo nga parte sang asyenda halin sa agrikultural pakadto sa komersyal, industriyal, residensyal nga gamit. **AB**

Kasaysayan sang Hacienda Luisita kag maisog nga paghimakas

Antes pa man maangkon sang daku nga agalon nga mayduta sang pamilya Cojuangco ang pagpanag-iyá sa asyenda nagaluntad na ang mabaskog nga pagpang-agaw sang duta kag pyudal nga pagpanghimulos kag pagpamigos sa mga mangunguma.

Tuig 1882, panahon sang kolonyalismong Espanyol sang ginhatag sang Hari sang Espanya sa Compañía General de Tabacos de Filipinas (Tabacalera) ang pagpanag-iyá sang duta nga sakop subong sang Hacienda Luisita. Sa sulod sang halos tunga sa siglo gintamnan sang tabako ang asyenda. Apang umpisa 1920, pila ka tuig pagkatapos magbulos ang kolonyalismong US, ginhimo na ini nga tubuhan. Tuga ini sang pagbukas sang US sa malaparan nga importasyon sang kalamay halin sa mga kolonya sini. Naglapnag ang mga talamnan kag galingan sang tubo sa malapad nga bahin sang pungsod. Gintukod sang 1927 ang Central Azucarera de Tarlac sa duta sang Tabacalera.

Sang ulihi nga bahin sang dekada 1940 tubtub sa daku nga bahin sang dekada 1950, nagbaskog ang paghulag sa kubay sang mga mangunguma kag mamumugon sa uma sa Central Luzon, lakip ang mga ara sa Central Azucarera de Tarlac. Nagbaskog ang panawagan nila nga makadto sa ila ang duta nga ginauma nila. Ang nagtindog nga United Luisita Workers' Union (ULWU) nga ginapatapuan sang mga mamumugon sa uma sa tubuhan naglunsar sang welga sang 1957 batuk sa pagbalibad sang mga Espanyol nga tag-iyá sang asyenda nga kilalaho ang unyon kag hatagan-katumanan ang demanda sang mga mamumugon sa uma para sa duta. Kadungan man, sa palibot kag sulod sang asyenda

nagbaskog ang armadong rebolusyonaryong hublag nga nagasakdag sang kinamatarung sang mga mamumugon sa uma nga makaangkon sang duta kag mag-organisa sa kaugalingon.

Ginproblema sang daku sang mga tag-iyá nga Espanyol ang pagbato sang mga mamumugon sa uma sa asyenda kag mamumugon sa sentral, gani sang 1957 ginbuhian na nila ang asyenda kag naghalin sila sa pungsod. Apang antes sila maghalin, nagpatunga ang rehimen sang Magsaysay para mabakal sang malapit nga alyado sini nga si Jose "Peping" Cojuangco Sr. ang asyenda kag sentral. Sadto pa man, ang pamilya Cojuangco isa na sa pinakamanggaranon nga pamilya sa bilog nga pungsod. Halin sa nauna nila nga gamay nga sentral nga galingan sa Paniqui, Tarlac may nagadaku nga interes sila sa pagtanom sang tubo kag pag-eks-

port sang kalamay. Pero para mabakal nila ang mas daku nga asyenda kag sentral sang Hacienda Luisita, kinahanglan nga mangutang ang pamilya sang daku halin sa isa ka daku nga bangko sa US, luwas pa sa Government Service Insurance System. Gintukod sang mga Cojuangco ang Tarlac Development Corporation (Tadeco) para diri. Ang garantiya sang guberno sa mga utang sang mga Cojuangco nga naghatag-dalan sa pag-angkon sang Tadeco sa Hacienda Luisita kag Central Azucarera de Tarlac sang 1957 may kundisyon nga ipanagtag sang pamilya ang kadutaan sa mga mamumugon sa uma sa asyenda pagkatapos ang 10 tuig.

Pero sang maglampas na ang 1967 kag nagligad pa gid ang 10 tuig nga palaso wala ginpanagtag ang duta, nagbaskog ang reklamo sang mga mamumugon sa uma sa wala pagtuman sang obligasyon sang agalon nga mayduta. Sang 1980 nagpasaka na sang kaso ang mga mamumugon sa uma batuk sa mga Cojuangco. Sang Disyembre 1985, nagdesisyon ang korte nga dapat ipanagtag na sa mga mamumugon sa uma ang duta, pero nag-apela batuk diri ang pamilya Cojuangco.

Sang mapukan ang pasistang diktaduryang Marcos sang Pebrero 1986 kag makapungko na sa Malacañang ang ikaanom nga anak ni "Pe-

ping” Cojuangco Sr.—si Corazon Cojuangco Aquino—ang ginatos-tuig na nga ginaduso sang mga mangunguma nga mag-angkon sang duta nga matalauma naglupok kag naglanog nga panawagan indi lang sa Hacienda Luisita kundi sa bilog nga pungsod. Apang pareho ni Marcos, wala sang matuod nga kagustuhan si Aquino nga magpatuman sang tunay nga reporma sa duta.

Natabo ang masaker sa Mendiola sang Enero 22, 1987 sang pwersahon sang mga gwardya sang Palasyo kag iban pang pwersa militar kag pulisya ang mga mangunguma kag iban pang raliyista nga nagmartsa didto halin pa sa mga prubinsya para dalhon sa pwertahan sang Malacañang ang ila demanda para sa tunay nga reporma sa duta. Labi nga ginpatingkad sang maka-ngilidlis nga masaker nga ini ang demanda sang mga mangunguma para sa duta nga matalauma.

Gintuyo sang rehimeng Aquino nga lansihon ang mga mangunguma paagi sa paltik nga Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP), nga nangin layi sang Hunyo 1988.

Paltik kag maki-asendero na gani ang CARP, naghimo pa ang pamilya Cojuangco sang iskema para likawan ini. Ginlikawan sang Malacañang kag pamilya Cojuangco ang implementasyon sang CARP sa Hacienda Luisita paagi sa iskema nga *stock distribution option* (SDO) nga ginhimo nga bahin sang CARP. Sa kamatuoran, ginhimo na sang pamilya Cojuangco kag sang rehimeng Aquino ang SDO antes pa man mangin layi ang CARP, kag tuso nga ginsal-ot ang iskema nga ini sa EO 229, isa ka tuig antes pa mapasar ang CARP. Nagserbi ini nga basehan para duha ka bulan

antes pa man mangin layi ang CARP dalayon nga nabasura ang kaso nga napasaka sadto sa Court of Appeals angot sa paglapas sang mga Cojuangco sa kasugtanan para sa pagpanagtag sang duta sang Hacienda Luisita.

Gamit ang SDO, sa baylo nga ipanagtag sa mga nagauma ang duta sang asyenda “naghatag” ang mga Cojuangco sang mga sapi sa isa ka bag-ong korporasyon, ang HLI, nga hungod gintukod para lang sa pagpatuman sang iskema nga ini. Apang mismo ang sentral, ang mga makinarya, ang mga duta nga indi agrikultural, kag mga komersyal, industriyal, residensyal kag iban pang daku nga interes sang mga Cojuangco nagpabilin nga propyedad sang Tadeco kag Central Azucarera de Tarlac kag wala ginpasulod sa HLI para di mabuhinan ang monopolyo nga pagpanag-iya sang mga Cojuangco sa mga ini.

Kabaylo sa mga kadutaan nga dapat mapanagtag sa mga mangunguma kag mamumugon sa uma sa asyenda, ginhatagan kuno sila sang 33% sang mga sapi sa HLI nga tulu ngaon sang sobra 5,700 mangunguma kag mamumugon sa uma.

Ang mga bahin sang sapi nga ginpangalan sa mga mangunguma kag mamumugon sa uma ginhiyot pa sa kabilugang isip sang oras sang pagtrabaho nila sa sentral. Mapanas ang bahin sa mga sapi sang mga nag-untat sa pagtrabaho sa sentral.

Amat-amat na nga nabawi sang mga Cojuangco ang bahin sang mga sapi sang mga ginpahalina sa ila trabaho sa asyenda, kag naga-gamay ang kabilugang mga sapi nga para sa mga mangunguma kag mamumugon sa uma. Nagahimo ang HLI

sang lain-lain nga paagi para maghalin ang mga nagatrabaho diri, lalaki na ang direktang pagpahalina, ang hungod nga pagbuhin sang mga oras sang pagtrabaho kag madamo nga pagkaltas sa sweldo (gani sa kinaandan mga P9.50 na lang ang nabilin nga sweldo sang kada mamumugon sa isa ka adlaw nga pag-obra). Ginkasangkapan man sang mga Cojuangco ang mga pwersa sang AFP, PNP kag CAGU para sige-sige nga ipiton ang mga lider kag myembro sang mga unyon sang mga mamumugon kag mamumugon sa uma sa asyenda.

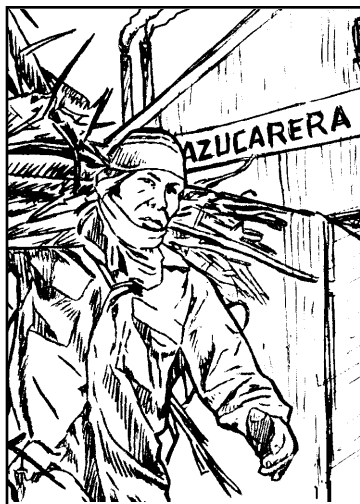
Daku nga bahin sang 6,453 ektaryas sang asyenda ang napaidalom na sa pagbaylo-gamit. Sang 1995 pa masobra 3,500 ektaryas na ang natalana nga ikambyo sa gamit komersyal, industriyal kag residensyal. Luwas diri, nagalab-ot na sa 2,000 ektaryas sang asyenda ang nabaligya o ginaparenta na sang mga Cojuangco sa mga dumuluong kag sa mga ginapaboran nga lokal nga negosyante kag pulitiko.

Tuyo sang mga Cojuangco nga himuon nga mayor nga sentrong komersyal sang prubinsya ang asyenda para mapuslan nila ang sobrang pagpataas sa presyo sang duta. Gani nakighimbon sila sa nagsulunod nga rehimen para itabok sa pinakatunga sang kadutaan sang asyenda ang P170-milyon Subic-Clark-Tarlac Expressway (SC-TEX). Nagakita sila sang minilyon ka piso nga saka sang baklon sang gubyrno ang gingamit diri nga 83 ektaryas sang duta sang asyenda sa presyo nga masobra napulo ka pilo nga mataas sang balor sini.

Bunga sang kadalukon, pagdinaya kag pagpamigos sa ila sang maneydsment, sunod-sunod ang mga ginlunsar nga away kag ginpasaka nga kaso sang mga mangunguma kag mamumugon sa uma batuk sa HLI kag mga Cojuangco.

“Kasaysayan...,” sundan sa pahina 7

ANG BAYAN Nobyembre 21, 2009

Lider-mangunguma sa Bicol, ginpatay

Pinakatatampok sa mga pasista nga krimen sang rehimeng US-Arroyo subong nga Nobyembre ang wala sang kaluoy nga pagpatay sa isa ka lider-mangunguma kag katapo sang partido nga Anakpawis sa Camarines Sur. Maluwas sa iya, duha ka mangunguma man ang ginsalbeyds sang mga suldao sa Sorsogon. Gindukot man ang duha pa ka mangunguma sa pareho nga prubinsya kag wala makita tubtub subong.

Nobyembre 19. Iligal nga ginagamit sang militar ang “email account” sang Human Rights and Information Center (HRIC) kag Pa-

nay Alliance-Karapatan para magpangloko. Gamit ang email sang duha ka organisasyon, nagpadala

sang isa ka pahayag ang AFP diri sa midya nga nagadayaw sa mga hili-kuton sang militar sa mabukid nga barangay sang Capiz kag Iloilo. Ginpirmahan ini sang nagahingalan “Leeboy”, nga nagapanawagan sa iya mga “kaupod” nga magsurender na sang ila nga mga armas kag magpanumbalik sa gubyerno.

Nobyembre 10.

Ginpatay si Rodrigo Torres, lider sang Bicol Coconut Planters Association Inc. (BC-PAI) kag katapo sang Anakpa-

“Kasaysayan...,” halin sa pahina 6

Sang Septyembre 2003, ginboykot sang mga mangunguma kag mamumugon sa uma ang eleksyon para sa mga tiglawas sa komite sang HLI bangud balewala ang apat nga tiglawas nila sa pito nga tiglawas sang mga Cojuangco. Sang Oktubre 2003, ang mga myembro sang ULWU kag pati mga superbisor sang HLI nag-apela sa Department of Agrarian reform (DAR) para ibasura ang SDO bangud wala ginhatag sang HLI ang dapat magkadto sa ila nga mga dibidendo sa sapi, ang 1% nga bahin nila sa kabilugang baligya sang HLI kag ang 33% bahin halin sa mga baligya sang mga duta. Sang Disyembre 2003, ang masobra 5,000-katawo nga Alyansa sang Mamumugon sa Uma sa Asyenda Luisita (AMBALA) nagpasaka sang petisyon sa DAR para balewalaon ang SDO kag kabaylo amo nga direkta na nga ipanagtag sa ila ang mga duta sang asyenda.

Bangud sa pagpakatig-a sang maneydsment sang HLI, nagsingki ang pagbato sang mga mamumugon sa uma sa lainlain nga pamaagi nga ginhimo sang mga Cojuangco para mapahalin ang mga lider, maguba ang mga unyon sa asyenda—lunsay ang 5,000-katawo nga United Luisita Workers’ Union kag ang 700-katawo nga Central Azucarea de Tarlac Labor Union—kag dingutan sang makatarungan nga sweldo kag mga benepisyo ang mga myembro sini. Naobliga ang mga unyon nga ini nga maglunsar sang welga sang Nobyembre 2004.

Nobyembre 6, nagpiket sila kag ginbalabagan ang Gate 1 kag Gate 2 sang sentral. Nobyembre 10, nagpagwa ang Department of Labor and Employment (DOLE) sang mandu nga Assumption of Jurisdiction (AJ).

Ginhatagan-rason sang AJ ang mga pulis kag militar nga gamitan na sang kusog ang pagbungkag sa welga. Sa duso man sang mga Cojuangco, lakip na si Benigno “Noyonoy” C. Aquino III nga amo ang kongresista nga nagtilawas sadto sang distrito, labing gindumtan sang Northern Luzon Command sang AFP ang mga nagwelga kag ginhimo nga pokus sang ila kampanya militar ang asyenda sa pasibangud nga pahito kuno sang mga komunista ang pag-alsa sang pumuluyo diri.

Nobyembre 16, 2004, mapintas nga ginbungkag ang welga. Isa ka madugo nga masaker ang natabo, kon sa diin pito ka mamumugon ang gilayon nga napatay kag pito ka iban pa ang seryoso nga napilasan nga napatay makaligad ang pila ka adlaw.

Wala makuntento ang rehimeng Arroyo, ang mga pwersa sang militar kag pulis kag ang mga Cojuangco sa masaker. Ginlighot kag sunod-sunod pa nga ginpatay ang mga lider kag suporter sang mga nagabato nga mangunguma kag mamumugon sa uma sa asyenda. Lakip sa iban pang ginpatay sanday Marcelino Beltran, pangulo sang Alyansa ng Magbubukid sa Tarlac (Disyembre 8, 2004); Konsehal Abelardo Ladera (Marso 3, 2005); Fr. William Tadena (Marso 13, 2005); Ricardo Ramos, presidente sang CATLU (Oktubre 25, 2005); kag Bishop Alfredo Ramento sang Iglesia Filipina Independiente (Oktubre 3, 2006). Si Ronald Intal, isa ka lider-pamatan-on gindukot sadtong Abril 3, 2006 kag tubtub sa subong nadula pa gihapon.

Tubtub sa subong wala pa sang bisan isa sa mga militar ukon pulis nga nadalahig sa masaker ang ginsilutan. Labi pa nga wala napasabat ang mismo mga nagmandu sang masaker.

AB

wis sa Camarines Sur. Ginpatay si Torres sang mga wala nakilala nga berdugo sang rehimeng Arroyo malapit sa iya ginaestaran sa Baryo San Pablo, Del Gallego, Camarines Sur.

Suno kay Felix Paz sang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas (KMP), ginpatay si Torres bangud sa iya pagpakigbato para sa mga kinamatarung sang mga mangunguma nga mag-angkon sang kaugalingon nga duta. Bilang lider sang BCPAI, mabaskog man nga ginapakig-away ni Torres nga mabalik ang pondo sang *coconut levy* kag duta sa mga mangunguma. Si Torres ang ika-51 biktima sang ekstrahudisyal nga pagpamatay sa Camarines Sur kag ika-196 nga biktima sa rehiyon sang Bicol.

Nobyembre 5. Ginreyd ang lokal nga upisina sang Makabayang Koalisyon Para sa Mamamayan (Makabayan) sa Iligan City. Suno sa Makabayan, gindala sang mga nagreyd ang mga retrato sang pila ka myembro sang League of Filipino Students. Ginkuha man nila ang pila ka importante nga dokumento kag kaundan sang mga kompyuter.

Nobyembre 4. Gindukot sang mga elemento sang 49th IB ang mga mangunguma nga sanday Barangay Kagawad Jerry Doctor, 39 anyos kag Jose Lustistica, 36 anyos, pareho nga residente sang Barangay Maalo, Juban, Sorsogon. Nagkadto lang sa ila talamnan ang mga biktima mga alas-7 sang aga sang madakop sang mga nag-operasyon nga militar. Tubtub subong indi pa sila makita.

Nobyembre 3. Nasapwan mga alas-4 sang hapon ang mga bangkay nanday Hernani Requijo Jr., 34 kag Jesus Reonico nga gindukot sang mga elemento sang 2nd IB sadtong Oktubre 28 sa Barangay Mabayawas, Libon, Albay.

Marka sa mga bangkay sang

mga biktima ang grabe nga tortyur kag pagpaantus nga ginhimo sa ila. Ginhiwaan sang liog ang isa, gimbuno kag ginkuhaan sang kuko. Saksi ang asawa ni Hernani nga si Vivian Requijo kag tatlo pa ka sibilyan sang pilit nga gindala sang mga suldado ang duha ka biktima. Ginpahog sila sang militar nga indi magsugid bisan kay sin-o gani nagligad pa ang pila ka adlaw antes nila ini ginsugid sa pulisya.

Oktubre tubtub sa subong. Isa ka kontra-komunistang grupo, ang Krusada Kontra Komunista (KKK), ang nagpanagtag sang mga retrato nga nagalaragway kanday Bayan Muna Rep. Satur Ocampo kag Teddy Ca-

sino, kag Gabriela Rep. Liza Maza bilang mga demonyo. Lakip man sa ginpanagtag sang KKK umpisa Oktubre amo ang mga malaw-ay man nga retrato sang mga lider sang mga unyon sang plantasyon sang saging.

Suno kay Romualdo Basilio, tagapamaba sang Anakpawis sa Compostela Valley, indi magmadinalagon ang mga pagpangsamad batuk sa mga progresibong grupo kag paggamit sang komunista nga pagpamahog. Nahibal-an sang pumuluho sang Compostela Valley nga ang militar ang matuod nga kaaway sang pumuluyo kag indi ang mga nagapakig-away para sa ila kaayuhan, siling niya. AB

Abuso sang militar sa Eastern Visayas

Ang masunod ang pinakaulihi nga mga pahayag sang pagpang-abuso sang militar sa nagkalainlain nga lugar sa Eastern Visayas kon sa diin nagpanghalit ang mapintas nga Oplan Bantay Laya 2:

Oktubre 23. Gin-istraping kag ginguba sang nag-operasyon nga mga elemento sang 63rd IB ang payag ni Walde Mañozo, isa ka mangunguma nga taga-Barangay Capotoan, Las Navas, Northern Samar. Ginbubo kag ginlapta pa sang militar ang palay nga umpisa pa lang nga ginaani sang pamilya. Gin-ihaw pa sang mga suldado ang ginasagod nga baboy sang pamilya.

Ginbakol kag pilit nga gin-upod sa paglabugay nila sa katalunan ang tatlo ka upisyal sang barangay nga nagkadto sa balay ni Mañozo pagkaaga para usisaon ang iya kahimtangan. Bisan ang kapitan sang barangay nga naghibalo sa nadangtan sang mga kagawad ginbakol.

Agosto 27. Ginpatay sang mga nag-operasyon nga elemento sang 63rd IB sa pagpamuno ni 1Lieutenant Cadil sanday Sherwin Malino, isa ka mangunguma kag Melvin Basiloy, upisyal sang Barangay Sumuroy, Lope de Vega, Northern Samar. Gimbuno si Malino kag si Basiloy naman nag-agum sang madamo nga igo sang bala sa lawas. Yara sa ila ulumhan ang mga biktima sang madakop sang mga tropa.

Agosto 7. Ginbakol kag gintortyur sang militar si Joy Elizalde, 22 anyos, myembro sang organisasyon sang mga mangunguma sa Sityo Cadaragan, Barangay Can-aponte, San Jose de Buan, Samar. Nagpanghilamon sa iya uma si Elizalde mga alas-8 sang aga sang gulpe ginpapalapit sang nag-operasyon nga mga suldado sang 34th IB sa pagpamuno ni Lt. Ramil Palisoc. Gindala si Elizalde sa masiok nga bahin, ginpapungko, gintakluban sang plastik ang ulo, gintakpan sang panyo ang bibig, gingapos ang mga kamot kag ginbuta-butahan. In-

di pa nakontento ang mga suldado, ginpahapa si Elizalde sa duta, gintungtungan ang iya likod kag pila ka beses nga ginhanot sang kawayan ang iya dapa-dapa. Ginakusar si Elizalde nga myembro sang BHB kag ginapilit nga mangin giya pakadto sa kampo sang BHB bisan wala siya sang ihibalo diri.

Sang ulihi nahubad ang iya gapos. Ginkuha niya ang butabuta sa iya nga mga mata kag ang panyo nga nakabusal sa iya nga bibig. Nagpangayo siya sang tabang sa ila balay. Sang magpamangkot ang iloy ni Elizalde kon ano ang natabo sa iya nga anak, nagsabat ang mga suldado nga may ara lang sila nga ginpamangkot sa biktima. Pagkatapos sini ginpapirma si Elizalde sang dokumento nga nagasaad nga wala siya ginbakol. Ginpaandaman siya nga patyon kon magsugid siya sa asawa nga siya gintortur.

Hulyo 12. Gintortur sang mga nag-operasyon nga elemento sang 34th IB sa pagpamuno ni Lt. Joey Rey C. Serviñas si Eric Gacuma, 29 anyos kag myembro sang organisasyon sang mangunguma sa Barangay Fernandez, San Jose de Buan, Samar.

Natabo ang pagtortur sa uma sang biktima sa Barangay Cataydungan, San Jose de Buan. Naalerto ang biktima sang maglinahay ang iya mga ido sa masiok nga bahin sang iya uma. Sang palapitan niya ang lugar nakita niya ang mga nagapanago nga suldado. Gulpe lang siya ginpasibangdan nga myembro sang BHB.

Gintakluban sang plastik ang iya ulo kag ginbuta-butahan siya sang panyo. Ginhatagan siya sang binangon kag ginmanduan nga magkig-away sa isa ka suldado. Wala siya magsunod, ginapadalagan siya

bisan nakagapos ang mga kamot. Wala siya magdalagan bangud nga nahadlok nga tiruhon. Pagkatapos sini gindala siya sa masiok nga lugar kon sa diin siya gin-ubahan.

Ginpaso ang iya kinatawo sang sigarilyo kag pilang beses siya ginbunalan. Ginlampos sa lupa ang ulo kag ginkuga siya.

Ginbitay sang suli ang biktima. Pagkatapos ini, ginpapanaog siya kag gintapak-tapakan sang duha ka suldado. Ginbuno sang tudlo ang iya tutunlan. Gintindakan pa sang apat ka beses ang iya ulo.

Anom ka beses nga ginkulata sang M16 ang iya lawas sang nagbalibad siya nga may ihibalo siya, paliwat-liwat man nga ginkulata sang M14 ang iya liog.

Ginpakaya siya kag gintutukan sang bayoneta ang tiyan. Liwat siya nga ginpadalagan pero wala niya ginhimo sa kahadlok niya nga tiruhon siya. Kag ulihi lang ginpamangkot ang iya ngalan kag kon may kilala siya nga suldado. Sang masabat niya ang mga pamangkot, ginbuhian siya kag ginpahog nga patyon kon magreport siya sa asawa bahin sa pagpaantos sa iya.

Hulyo 30 tubtob sa subong. Pito ka pamilya sang tribo nga Manobo nga ginapatapuan sang 45 ka tawo ang padayon nga ginahamlet sang 19th IB sa Barangay Hilapnitan, Baybay, Leyte umpisa pa sad-tong Hulyo 30.

Tuyo sang AFP nga pasurenderon ang iban pa nga mga Manobo bisan wala sila sang kasal-anan. Ginpalapta nila nga armado na ang mga Manobo kag nag-entra sa BHB gani kon indi sila magsurender patyon sila kon maagyan.

Bangud sa grabe nga kahadlok, napilitan ang mga pamilya nga magsulod sa amo nga kasugtanan.

Pagahatagan kuno sila sang duta, balay kag pangabuhian. Apang ang tanan nga ini wala gintuman.

Sa baylo nga pabalikon ang pito ka pamilya nga Manobo sa ila nga mga balay sa Barangay Cagbana, Burauen, ginsaylo sila sa Barangay Hilapnitan, Baybay. Gindasok sila sa isa ka balay kag daw mga bilanggo nga ginarasyunan lang sang duha ka gantang nga bugas kada adlaw. Bangud wala sila ginahatagan sang galastuhon sa ila iban pa nga kinahanglanon napilitan ang mga Manobo nga mag-utod sang kahoy para mabaligya kag magamit ang gamay nga kita para ibakal sang ila nga mga pang-adlaw-adlaw nga kinahanglanon.

Bangud ginadumilian sila nga magpalayo sang lampas 300 metros halin sa ila ginapuy-an, daku nga problema nila subong ang palangabuhian nga naandan na nila nga ginahimo pareho sang pagkuha sang uway, pagpangayam sang baboy talunon, pagkigi sang abaka kag pagtanom. Napilitan sila nga magsunod sa kagustuhan sang militar bangud nakabantay sa ila atubang ang isa ka iskwad sang 19th IB.

Hulyo 2-6. Baynte ka tawo halin sa Barangay Cagbana, Burauen, Leyte ang tatlo ka beses ginpaggwa pakadto sa Barangay Can Siboy. Pilit nga ginpaako ang nasambit nga mga residente nga may ara kuno sila sang mataas nga katungdanan sa BHB kag ang iban ginpaako nga manugsuporta sang BHB. Sa kada gwa nila ginaretrahan sila nga may bitbit nga ngalan kag kon ano ang ranggo kuno nila sa reblusyonaryong kahublagan. Hatagan kuno sila sang pangabuhian. Pero sang ulihi wala sila ginhatagan sang anuman nga benepisyo sang DSWD bangud indi gid man kuno sila mga myembro sang BHB.

AB

Pagnombrar kay Gonzales sa DND, ginpakamalaut

Ginpakamalaut sang Partido Komunista sang Pilipinas ang pagnombrar sini lang kay Norberto Gonzales bilang bag-o nga sekretaryo sang Department of National Defence (DND). Si Gonzales, anay National Security Adviser, nagsumpa nga hepe sang DND sining Nobyembre 16 du-ngan sang pagbiya ni Gilbert Teodoro Jr., nga magpadalagan bilang presidente sa 2010 sa idalom sang partido sang administrasyong Arroyo.

Ang pagkanombrar sa kleriko-pasistang Gonzales sa bag-ong pwesto kabahin sang padihot sang Malacañang para magpabilin si Arroyo sa poder pagkatapos sang iya nga termino sa Hunyo 2010. Ginbu-

tang siya sa sensitibong pusisyon nga ini para masiguro niya ang padayon nga paghari sang rehimeng Arroyo. Ini bangud indi masiguro ang kadalag-an sang kandidato sang administrasyon sa palaabuton nga eleksyon pang-panguluhan.

Sa tanan nga sarbey halos wala nagaangat si Teodoro kag iban pang kandidato sang administrasyon. Bangud sa pagkauhi nga ini mabudlayan ang rehimen makapangibabaw

sa eleksyon bisan pa ini malaparan nga magdinaya.

Gani labing nagadaku ang posibilidad nga madayon ang madugay na ginalibod ni Gonzales nga “gubyernong transisyon” bilang paagi sang pagpalawig sa poder ni Arroyo.

Base sa plano ni Gonzales, ang ginaproponer niya nga “gubyernong transisyon nga pamunuan sang konseho” nga amo ang magpadalagan sang gubyerno kag magadumala sa pagbalay sang bag-ong konstitusyon antes ang pungsudnong eleksyon sa Mayo 2010. Si Arroyo ang napili ni Gonzales nga magpamuno sa konseho nga pangtransisyon. **AB**

Palugdang nga barko sang Lakas-Kampi

Ginihiwat sining Nobyembre 19 sang Lakas-Kampi-CMD ang nasyunal kumbensyon sini sa tunga sang indi mapunggan nga pagsaylo sang mga myembro sini.

Pareho sa kapitan sang barko nga nagalugdang si Gloria Arroyo sang tuman kaluya nga ginbuksan niya ang kumbensyon sang iya nga partido. Sang adlaw nga ina gin-ako sang isa sa mga upisyal sang Lakas-Kampi-CMD nga 30-40% na sang katapuan sini ang nagahalalin. Pinakaulihi nga naghalin sa partido ang mag-asawang Ralph Recto kag Vilma Santos. Si Recto daan nga Economic Planning Secretary kag si Santos, isa ka popular nga artista, gubernador sang Batangas. Ginalauman magadam pa ang magahalalin samtang nagahilapit ang dedlayn sa pagpasar sang kandidatura sa Disyembre 1.

Sige-sige ang pagkauhi sang kandidato sang LAKAS-Kampi-CMD sa mga sarbey kag ang pagpanguna sang mga kandidato sang oposisyon. Ginapakita sini ang tuman

nga pagkahamulag ni Arroyo sa pumuluyo bunga sang mabaskog nga pagkangil-ad sa iya nga rehimen.

Bangud indi na masiguro ang pagdaog sang mga kandidato sang nagaharing rehimen bisan maghimo pa ini sang lapnagon nga pagdinaya, nag-atras na sa pagpadalagan bilang bise presidente ang unang napili nga kandidato nga si DILG Sec. Ronaldo Puno. Gintilawan sang nagaharing partido nga rekruton bilang kabaylo nga kandidato ang mga pareho nanday Loren Legarda kag Vilma Santos. Naglagas man ang partido ni Arroyo nga kumbensihon sanday Sen. Richard Gordon, Juan Miguel Zubiri, Ramon “Bong” Revilla, Jr. kag madamo pang iba, apang nagbalibad tanan ang mga ini. Pati si Tourism Sec. Joseph Durano gintinguhaan kumbinsihon pero nagpahayag siya sang plano nga magpadalagan nga senador sa iban pa nga partido.

Sa katapusan, wala sang nahimo ang LAKAS kundi pilion nga kandida-

to sa pagka-bise presidente ang isa pa ka artista, si Edu Manzano. Bisang pagpangita sang mga padalaganon nga senador tuman nga nabudlayan ang partido ni Arroyo.

Peligroso para sa pungsod ang nagadaku nga desperasyon ni Gloria Arroyo sa atubang sang wala sang paglaum nga magdaog ang iya nga mga kandidato. Solo nga ang pagdaog sang iya ginamanok nga mangin presidente ang pamaagi para maplastar ang dalan sa pagpalawig ni Arroyo sa gahum. Kung mapaslawan ini, sukton siya sang banwa sa iya nga mga kaso sang pagpangdambong kag paglapas sa tawhanong kinamatarung.

Nagadaku kon amo ang posibilidad nga magtuga sang senaryo ang hubon Arroyo para mapaslawan ang eleksyon kag mapilitan kuno nga magpungko si Arroyo bilang presidente nga pangtransisyon samtang ginahanda liwat ang paghiwat sang iban pang eleksyon.

Indi aksidente ang pagtalana kay Norberto Gonzales bilang bag-o nga sekretaryo sang DND bangud sa malawig nga inagihan sini sa pagdabok sang sini nga mga senaryo. **AB**

18 ka armas, nakumpiska sang BHB sa mga TO

Disi-otso ka armas ang nakumpiska sang Bag-ong Hangaway sang Banwa (BHB) sa ginlunsar sining mga taktikal nga opensiba sa Surigao del Sur, Sorsogon, Davao del Norte, kag Samar sining ikaduhang tunga sang Nobyembre.

Samtang, base sa mga inisyal nga report, 20 elemento sang kawayang ang napatay kag 18 ang napilasan kag isa ka Pulang hangaway ang napatay sa inaway sa bahin sang BHB.

Reyd sa SUDECOR. Trese ka awtomatikong riple nga ginalakipan sang duha ka M14, lima ka Garand kag anom ka karbin ang naagaw sang Nobyembre 11 sang BHB sang Larangang Gerilya 30 sa isa ka wala lupok nga reyd sa upisina sang Surigao Development Corporation (SUDECOR) sa Barangay Pakwan, Lanuza, Surigao del Sur.

Pagkatapos dis-armahan ang mga Special Civilian Armed Auxiliary (SCAA) kag iban pang bantay sang SUDECOR ginkumpiska man sang BHB ang pito ka *chainsaw* sang kumpanya. Ginsamad man ang apat ka buldoser, duha ka *log yarder*, isa ka *timber jack*, isa ka *crane*, duha ka *dumpruck* kag isa ka *welding machine*.

Tuyo sang aksyong pagsilot nga ini nga pauntaton ang operasyon sang pagtroso sang SUDECOR, siling ni Ka Maria Malaya, tagapamababa sang National Democratic Front-Northeastern Mindanao Region (NDF-NEMR). Dapat mag-untat na ang pagpandabong kag wala pagkabalaka nga pagguba sang kumpanya nga ini sa kapalibutan kag sa pangabuhian sang pumuluho.

Gamit ang *bulldozer dragging*, isa ka sistema kon sa diin ginabutong sang buldoser ang kahoy nga ginautod nga nagadalasa sa gag-

may nga mga kahoy kag nagawasak sang kaduta-an kag mga suba, madasig nga ginaguba sang SUDECOR ang kapalibutan kag ginadingutan sang pangabuhian ang mga tuman-dok kag setler, paathag sang tagapamababa sang NDF-NEMR.

Nagtuyo nga magtabang sang adlaw man nga ina ang gintugub nga mga pwera sang 58th IB-Philippine Army, 1405th Provincial Mobile Group (PMG) sang PNP kag SCAA. Napatay

ang siyam ka suldado sang 58th IB, isa ka elemento sang PMG-PNP kag duha ka elemento sang SCAA sang palukpan sila sang *command-detonated explosives* (CDX) sa Kilometer 10 sa nasambit man nga banwa. Dose ka suldado ang napilasan.

Ang SUDECOR ginapanag-iyahan sang dakung burgesya kumprador sang pamilyang Puyat. Maso-

Bihag nga suldado, ginhilway na

Libre kag masulhay nga ginhilway sang Bag-ong Hangaway sang Banwa (BHB) sadtong udto sang Nobyembre 16 ang ila bihag nga si Cpl. Dominador Alegre. Mga hapon sang adlaw nga ina gintugyan siya sang *custodial unit* sang BHB kay Mayor Rodrigo Duterte sang Davao City.

Si Corporal Alegre gin-aresto sang mga Pulang hangaway sang 4th Pulang Bagani Company (PBC) sadtong Nobyembre 2 sa Monkayo, Compostela Valley kadungan sang operasyon disarma sa mga elemento sang CAFGU nga iya ginapamunuan. Naagaw sa wala sang lupok nga reyd ang 18 mabaskog nga armas kag iban pang kagamitan militar. Temprano pa tani ginhilway si Alegre pagkatapos naggwa sa imbestigasyon nga wala siya sang utang nga dugo sa pumuluyo, siling ni Ka Nadem sang 4th PBC. Bisan pa man, naatrasar ini bangud sa mga pagtinguha sang mga suldado sang 10th ID nga agawon siya sa kamot sang BHB.

Kaangut sang paghilway sa bihag sang gera, liwat nga nagpanawagan si Mayor Duterte sa gubyernong Arroyo nga buhion liwat ang nauntat nga sugilanon pangkalinungan sa tunga sang National Democratic Front of the Philippines kag Gubyerno sang Republika sang Pilipinas. Siling niya, ang paghilway kay Corporal Alegre maayo nga tikang para liwat umpisahan ang paghambalanay.

AB

bra sa apat ka dekada na ini nga nagapanghalit sa 69,000 ektaryang wala pa natrosohan nga kagulangan (*virgin forest*) sang Surigao. Subong 3,000 ektaryas na lamang ang nabilin nga *virgin forest*.

Mga engkwentro sa Samar, Davao City kag Davao del Norte. Duha ka elemento sang CAFGU ang napatay sa ambus nga ginlunsar sang BHB sa Purok Uno, Barangay Barakatan, Toril District sa Davao City sang Nobyembre 17. Masunod sini ginharas sang isa pa ka yunit sang BHB ang detatsment sang CAFGU sa Purok San Roque sa nasambit nga baryo.

Antes sini, duha ka CAFGU ang napatay kag isa ka sarhento sang Philippine Army (PA) ang napilasan sang lambatan sang BHB sa Barangay Bayo, Oquendo District, Calbayog City, Samar sang Nobyembre 16.

Sang Nobyembre 15, nakaengkwentro ang mga Pulang hangaway sang Larangang Gerilya 33 sang BHB kag mga elemento sang 103rd Division Reconnaissance Company sang PA sa Barangay Salvacion, Mawab, Davao del Norte. Tuga sini, isa ka suldado ang napatay kag napilasan ang duha ka iban pa.

Sadtong Nobyembre 4 sa banwa sang Moises Padilla, Negros Occidental, ginharas sang BHB ang isa ka detatsment sang CAFGU sa Barangay Macagahay nga ara sa idalom sang 11th IB-Philippine Army. Wala na naglunsar sang operasyong paglagas ang ka-

away bisan nakaatras na ang mga Pulang hangaway.

Ambus sa Sorsogon. Apat ka pulis ang napatay kag lima ka armas ang nakumpiska sang mga gerilya sang Celso Minguez Command sang BHB-Sorsogon sa ambus nga ginlunsar sa Sityo Pinaradan, Barangay Calomagon, Bulan, Sorsogon sadtong Nobyembre 9 bandang alas-11 sang aga. Gilayon nga naigo sang *command-detonated explosives* (CDX) ang ginasakyan nga *patrol car* sang 509th Provincial Mobile Group-PNP.

Lakip sa apat ka pulis nga napatay amo sanday P/Insp. Jerson de Leon kag masupog nga kontra rebolusyonaryong si SP01 Johnson Gerola. Si Gerola ang may malaba nga listahan sang utang nga dugo sa pumuluyo.

May tatlo pa ka pulis nga napilasan samtang isa naman ang nagpalagyo sa inaway.

Nakakumpiska naman ang BHB sang tatlo ka M16, duha ka pistolang .45 kag iban pa nga kagamitang militar.

Sa pihak nga bahin, naghalad sang iya kabuhi sa inaway nga ini ang isa ka Pulang hangaway sang Celso Minguez Command.

Ginhiwat ang ambus sa tunga sang grabe nga operasyon militar sang 903rd Brigade sa nasambit nga lugar, suno kay Ka Greg Bañares, tagapamaba sang NDF-Bicol.

AB

Pagpamatuk sa proyektong Laiban Dam, nagalapad

Nagalapad ang pagpamatuk sang pumuluyo sang Quezon kag Rizal sa proyektong Laiban Dam. Sining Nobyembre 4, duha ka gatos nga Dumagat kag iban pang apektadong residente ang nagmartsa sang 148 kilometros batuk sa Laiban Dam. Nag-umpisa ini sa banwa sang General Nakar, Quezon kag natapos ini sadtong Nobyembre 12 sa Maynila.

Antes sini, naghiwat man sang rali-protesta sang Oktubre 19 ang mga Dumagat sa Tanay, Rizal kag sa General Nakar sa pamumuno sang Bigkis at Lakas ng Katutubo sa Timog Katagalugan (BALATIK). Gin-suportahan sila sang mga mamumugon, mangingisda kag iban pang sektor halin sa Southern Tagalog.

Ang Laiban Dam gin-umpisahan sadtong 1985 sang diktaduryang US-Marcos. Nagasakop ini sa 28,000 ektaryas sang *watershed*

area sang Sierra Madre. Gin-untat ang proyekto bangud sa mabaskog nga pagpamatuk sang pumuluyo.

Sa pihak sang pagpahigad sang proyektong ini wala sang untat ang rehimen halin kay Ramos asta kay Arroyo nga buhion liwat ang proyekto para makahugakom sang damo nga ganansya halin diri. Sadtong 2005 nakipagnegosasyon si Arroyo sa mga dumuluong nga kumpanya gikan sa Japan para diri. Sining ulihi, gin-umpisahan ang

Laiban Dam bilang gintingub nga proyekto sang San Miguel Corporation kag Metropolitan Waterworks and Sewerage System para kuno mahatagan sang dugang nga suplay sang ilimnon nga tubig ang mga taga-Metro Manila, luwas pa sa maihatag sini nga kuryente.

Nagahana nga maguba ang mga puluy-an kag kabuhian sang mas o menos 8,000 pamilya halin sa barangay sang Sta.Ynes, Mamuyao, Tinucan, Cayabu, San Andres, Sto Nino, Laiban, kag Daraitan sa Tanay, Rizal kag sa Lumutan sa General Nakar, Quezon. Mapalayas naman sa ila puluy-an ang mga Dumagat halin sa pito ka Barangay sang Tanay kon maglugdang ang mga ini sa tubig. May posibilidad man nga mabutang sa daku nga peligro ang kadam-an sang pumuluyo sang bi-log nga naaminhang Quezon kon

maglupok ang dam dulot sang linog kag magtuga ini sang malaparan nga baha. Bangud ini sa napwesto ang dam sa ibabaw sang aktibong *earthquake fault line* o ginatumpisahan sang linog.

Para tapnaon ang ululupod nga paghulag sang pumuluyo batuk sa mga mapangwasak nga proyektong nagapostura para sa “kauswagan” ginpwesto subong sang rehimeng Arroyo sa erya ang yunit sang berdu-gong 16th IB-Philippine Army.

Angot sini, siling sang Narciso Antazo Aramil Command sang Rizal-BHB nga magalunsar ini sang mga taktikal nga opensiba batuk sa Laiban Dam bilang suporta sa paghimakas sang pumuluyo. **AB**

Hunger strike batuk sa mina, ginlunsar

BAYNTE'Y singko katawo ang nagalunsar subong sang *hunger strike* sa atubang sang upisina sang Department of Environment of Natural Resources (DENR) sa Quezon City para pamatukan ang paghatag sang DENR sang pahanugot sa isa kumpanya sang mina nga mag-opereyt sa Oriental Mindoro. Lakip sa mga nag-*hunger strike* ang duha ka pari kag 16 ka Mangyan.

Ginainsister sang mga nag-*hunger strike* nga ginapamunuan sang Alyansa Laban sa Mina (ALAMIN) nga bawion sang DENR ang *environmental compliance certificate* nga ginhatag sini sa Intex Resources, isa ka kumpanyang Norwegian, para magmina sang *nickel* sa prubinsya. Sakop sang 11,216 ektaryang konsesyon sang Intex ang mga suba sang Mag-asawang Tubig kag Bucayao nga ginahalanan sang irigasyon para sa 40,000 ektaryas sang palayan sa Calapan City kag mga banwa sang Naujan, Baco, kag Victoria. Ang mapanghalit nga *strip mining* o pagkutkot sa malapad nga kabukiran kag mga duta ang pamaagi sang pagminang pagagamiton sang Intex.

Gintumod man sang ALAMIN nga lapas ang paghatag sang permiso sa Intex sa 25 ka tuig nga suspensyon sang pagmina sa Oriental Mindoro. Wala man sang konsultasyon nga ginhimo ang DENR sa mga residente kag lokal nga gubyrno.

Ocampo, Maza magapadalagan sa Senado sa 2010

PORMAL nga ginpahayag sang Nobyembre 12 sang koalisyong partidong Makabayan nga magadalagan sa Senado sa eleksyon 2010 sanday Rep. Satur Ocampo sang Bayan Muna (BM) kag Rep. Liza Maza sang Gabriela Women's Party (GWP). Ginpabutyag ang kandidatura nanday Ocampo kag Maza pagkatapos eendorso sila sa natapos gid lang nga nasyunal kumbensyon sang BM kag GWP nga separado ginhiwat.

Si Ocampo nagaserbi nga representante sang BM sa Kongreso halin 2001. Si Maza naman una nga nagserbi nga representante sang BM halin 2001 asta 2004 kag representante sang GWP halin 2004 tuhtub subong.

Nadesisyon sang kumbensyon sang BM nga mapadayon bilang mga nominado sang Bayan Muna sa House of Representatives sanday Rep. Teodoro Casiño kag Rep. Neri Colmenares.

Napili man nga ikatlong nominado sang partido Anakpawis para sa House of Representative si Randall Echanis sa ginhiwat nga kumbensyon sang partido. Pananglitan makakuha sang maksimum nga tatlo ka pwesto sa eleksyon magasinod siya kanday Rep. Rafael Mariano kag Rep. Joel Maglunsod.

Diskwalipikasyon sang mga progresibong partido, padihot sang rehimen

MABASKOG nga ginkundenar sang lain-lain nga progresibong partido ang pagbalibad sang Commission on Elections (COMELEC) nga hatagan sila sang akreditasyon para makapartisipar sila sa maabot nga eleksyon 2010.

Una nga ginkuha sa listahan sang mga aprubadong partido ang Migrante Sectoral Party. Ang Migrante ang sektoral nga partido sang Overseas Filipino Workers (OFW). May motibong pulitikal ang desisyon nga ini, siling ni Connie Bragas-Regalado, tagapangulo sang partido. Ang Migrante isa ka progresibong partido nga may daku nga potensyal nga makakuha sang pwesto sa Kongreso.

Sining Nobyembre 20 gin-anunsyo sang COMELEC nga diskwalipikado man ang Alliance of Concerned Teacher (ACT), partido sang mga manunudlo kag empleyado sa edukasyon, kag ang COURAGE, partido sang mga empleyado sang gubyrno. Ini bangud sa wala kuno sila sang mga myembro. Mabaskog ini nga ginkundenar ni Antonio Tinio, pangulo sang ACT, kay nagalabot sa 15,000 ang mga katapu nila sa bilog nga pungsod.

Pulitika man ang sa likod sa pagkuha sang partidong LadLad, sektoral nga organisasyon sang mga bakla, kag Samahang Magdalo, partido sang mga suldado nga nagrebelde sa rehimeng Arroyo.

Kadam-an sang wala ginhatagan sang akreditasyon sang COMELEC ang mga kritikal sa rehimen. Ini para mahatagan sang lugar ang mga bogus nga grupo nga pasudlon sa Kongreso sang rehimen kag mas makontrol sang nagahari nga grupo ang Manubo nga Panalagan.

EO 839, drama sang Malacañang kag mga kumpanya sang langis

HILMUNON nga drama lang sang Malacañang nga ginsakyan sang mga monopolyong kumpanya sang langis ang pagpatuman sang EO 839. Ginpagwa ang mandu para kuno mabuhinan ang kabudlayan sang pumuluyo sa panahon nga ginaulan ang rehimeng Arroyo sang wala-tuo nga kastigo bangud sa ginpakita sini nga kainutilan nga ayudahan ang mga pumuluyo nga nahalitan sang bagyo Ondoy kag Pepeng. Pero ulihi na katama ang order bangud ginpagwa ini tatlong simana tapos sang bagyo.

Sa kamatouran, wala sang intensyon ang Malacañang nga matuod nga gamiton ini para mapunggan ang pagtaas sang presyo sang langis. Pagpahamot lamang ini para sa mabaho na gid nga imahen sang rehimeng US-Arroyo sa pumuluyong Pilipino. Wala ini sang sinseridad bangud wala naman sini ginbasura ang Oil Deregulation Law, nga amo ang nagkuha sa kontrol sa presyo sang langis. Gingamit lamang ang EO 839 para sabton ang mga pamangkot kon ngaa ginakontrol ang presyo sang pagkaon kag iban pang basehang balaklon pero indi ang langis nga isa sa mga nagapanguna nga basehang balak-

lon kag may daku nga epekto sa presyo sang iban pang balaklon.

Nahibal-an sang mga monopolyong kumpanya sang langis nga padihot lang ni Arroyo ang EO 839 kag wala tuyo ini nga seryusohon kag padugayon. Pero ginsakyan nila ang gimik nga ini kag naghimo sila sang kon anu-ano nga drama. Nangayo pa sila sa korte sang Temporary Restraining Order para untaton ang implementasyon sang EO. Siling sang mga kumpanya sa langis nga naputo na sila sang pila ka pulo ka milyon sa sulod sang pila ka adlaw nga nauntat ang pagtaas sang presyo sang langis. Nagpaandam sila nga untaton ang impor-

tasyon sang langis, bagay nga gin-suportahan naman ni Energy Sec. Angelo Reyes nga nagsiling ang EO 839 ang nagtuga gid man sang katagman nga may kakulangan sa suplay sang langis. Nagpamahog pa ang kumpanya sa langis nga ang EO 839 mangin rason sa pag-atras sang mga dumuluong nga nagakapital sa pungsod.

Kuno abi matig-a pa ang Malacañang pero wala nagdugay ginbawi sini ang EO. Gilayon nga nagsinaka ang presyo sang langis pagkatapos sang pag-atras sang EO 839 sang Nobyembre 16. Nagtaas sang abereyds nga P2 kada litro ang ginabansagan nga "Big 3"—ang Shell, Chevron kag Petron Corp. Ang gintaas sang presyo sang krudo kada litro P2.00; gasolina, P1.25 asta P1.50; kag gaas, P1.50. Duha ka piso kada kilo naman ang gintaas sang Shell kag Petron Corp. sa *liquefied petroleum gas*.

Disempleyo, gutom sa US labing nagalala

LIW-AS sa ginawakal sang mga tagabandilyo sang imperyalismong US nga nagahingapos na ang pinakamalaba kag pinakamalala nga resesyon sa ila pungsod sa sulod sang 70 ka tuig, labi pa subong nga nagataas ang disempleyo kag gutom sa US.

Halin sang mag-umpisa ang subong nga resesyon sa US sang hingapusan sang 2007, naglab-ot na sa 7.3 milyon ang nawad-an sang trabaho. Nagalaum ang gubyrno sang US nga makaligad nga naglab-ot sa 9.8% ang disempleyo sini sadtong nagligad nga Septyembre maganubo na ini. Pero nagwa nga 10.2% para sa bilog nga kwarto—pinakamataas sa sulod sang halos tatlo ka dekada. Sa pagtantya sang madamo nga eksperto, mas mataas pa ang aktwal nga disempleyo.

Wala na ginaupod sa pwersa sang pagtrabaho ang mga nag-untat na sa pagpangita sang trabaho bangud wala na sila sang makita nga matrabahuhan. Kon iupod sila, magataas pa sa 17.5% ang aktwal nga tantos sang disempleyo.

Luwas diri, may ginatumod man ang mga sampaton sa ekonomya kag estadistika nga iban pa nga mga problema sa sistema sa pag-isip sang gubyrno nga kon matadlong magapakita nga may dugang pa nga 824,000 nga nadulaan sang trabaho sining nagligad nga 12 ka bulan.

Naglala man ang gutom subong sa US. Suno sa pinakaulihi nga report sang US Department of Agriculture Economic Research Service, sadtong 2008 naglab-ot sa 49 milyon ang indi makakaon sang bastante. Lakip diri ang halos 17 milyon nga bata. Mas mataas ini sang 36% ikumparar sa 36.2 milyon nga ginagutom sadtong nagligad nga tuig.

Ang nalab-ot nga 14.6% nga tantos sang gutom ang pinakamataas na sa US halin nga gin-umpisahan sadtong 1995 ang pagsarbey sa gutom didto. Ginapanan-aw nga labi pa nga maglubha ang gutom dulot sang paglala pa sang disempleyo sa US subong.

ANG**Bayan**

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Tuig XL No. 22
Nobyembre 21, 2009
www.philippinerevolution.net

Editorial

Pagbato sa Hacienda Luisita, inspirasyon sa bilog nga pungsod

Ang paghimakas sa Hacienda Luisita Inc. (HLI) nagaserbi subong nga simbolo sang pagbato sa pyudalismo kag para sa tunay nga repormang agraryo sa idalom sang masobra isa ka gatos ka tuig nga paghari sang mga daan kag bag-ong daku nga agalon nga mayduta. Dakung inspirasyon ini sa pagpasulong sang interes sang pumuluyo kag paghimakas para sa mayor nga kaundan sang bag-ong demokrati-kong rebolusyon: duta para sa mga wala duta. Ginatuga sang sitwasyon sa Luisita ang mas madamo kag mas paborableng oportunidad para sa pagsulong sang rebolusyunaryong hublag kag inaway banwa.

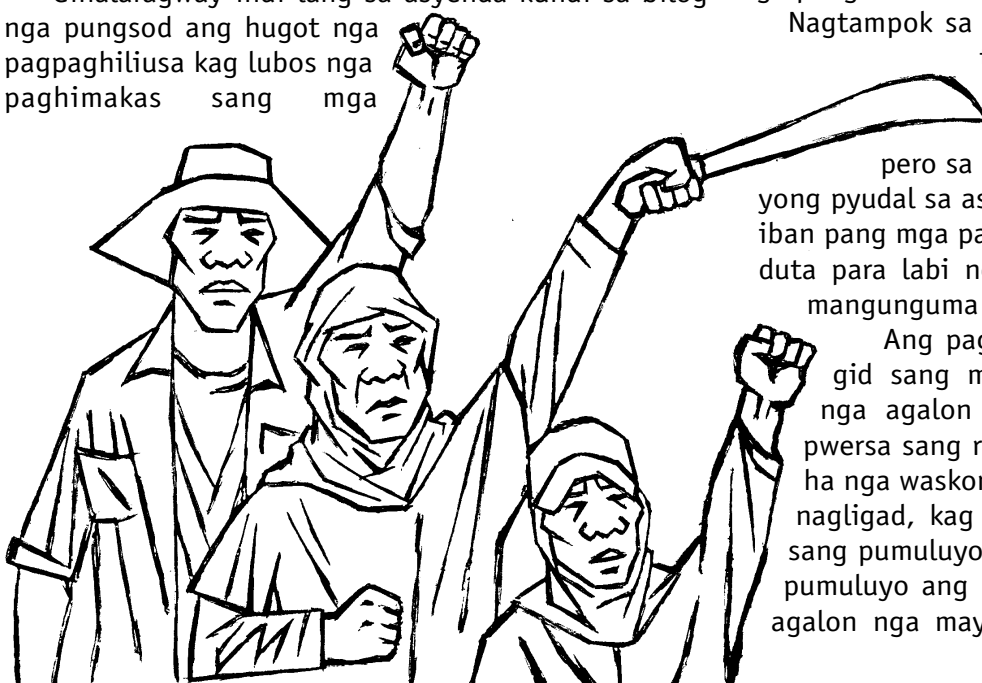
Ginalaragway indi lang sa asyenda kundi sa bilog nga pungsod ang hugot nga pagpaghiliusa kag lubos nga paghimakas sang mga

mangunguma kag mamumugon sa uma sa asyenda para isulong ang tunay nga repormang agraryo kag waskon ang pyudal nga monopolyo sa duta. Ginapakita ang dalayawon nga kaisog, kusog, kag ang aktibong pagpursiger sang pumuluyo sa asyenda sa pihak sang tuman nga disbentaha kag sa atubang sang pagpanip-lang, pagpang-ipit kag kalakasan sang daku nga agalon nga mayduta kag ginagamit sini nga mga pwersa, ahensya kag resorsa sang reaksyunaryong estado.

Ang mga tampok nga sitwasyon sa HLI ang naghatag sa paghimakas sang dugang nga timbang sa pulitika kag malapad nga implikasyon sosyo-istoriko sa bilog nga pungsod.

Nagtampok sa pagbato sa asyenda ang pagkapalit sang *stock distribution option* bilang tuso nga porma sang kuno pagpatuman sang reporma sa duta, pero sa matuod pagpadayon sang monopol-yong pyudal sa asyenda. Ginapatampok man sini ang iban pang mga paagi sang daku nga agalon nga mayduta para labi nga ipiton kag paantuson ang mga mangunguma kag mamumugon sa uma ditto.

Ang pagbato sa asyenda ginapatampok pa gid sang masaker nga ginsabwag sang daku nga agalon nga mayduta kag mga pasistang pwersa sang reaksyunaryong estado sa pagtinguha nga waskon ang welga nga lima ka tuig na ang nagligad, kag ang wala nalingkang nga pagbato sang pumuluyo ditto. Husto lang nga sukton sang pumuluyo ang rehimeng US-Arroyo, ang daku nga agalon nga mayduta nga pamilya Cojuangco kag

**Mga tampok
sa isyu nga ini...**

**Kasaysayan
sg Hacienda Luisita**
PAHINA 5

**Lider-mangunguma
sa Bikol, ginpatay**
PAHINA 7

18 armas, naagaw
PAHINA 11

Mga instruksyon sa paglilimbag

1. Ang **sinundang pahina**, na eksaktong kopya ng pahina 1 maliban sa mas mapusyaw ang *masthead* o *logo* ay para sa mga gumagamit ng *mimeo machine* o naglilimbag sa paraang *v-type*. Idinisenyo ito para hindi madaling makasira ng istensil.

2. Pag-*print* sa istensil:

- a) Sa *print dialog*, i-check ang **Print as image**
- b) Alisin ang *check* sa **Shrink oversized pages to paper size**
- k) I-click ang **Properties**
- d) I-click ang **Advanced**
- e) Tiyaking naka-set sa **100%** ang **Scaling**
- d) Ituloy ang pag-*print*

3. Hinihikayat ang mga kasama na ipaabot sa patnugutan ng *AB* ang anumang problema kaugnay ng paglilimbag sa pamamagitan ng *v-type*. Magpadala ng *email* sa angbayan@yahoo.com